

altsaa ikke noget særligt foruroligende med Hensyn til disse Kreditforhold, men jeg finder tillige, at det er af stor Vigtighed, at der er forskellige Maader, hvorpaa den lovgivende Magt kan befordre og tilbageholde denne Bevægelse. Jeg finder, at det er fuldstændig rigtigt, at den højtærede Minister har sat dette Spørgsmaal paa Programmet, desuden er det holdt saa almindeligt, at derunder ogsaa kunne gaa andre Ting ind, saaledes Spørgsmaalet om Landbrugets Driftskredit, hvilket maaske ogsaa kunde kræve en Undersøgelse og en Reform her hos os.

Dernæst er der Spørgsmaalet om Brugen af Jord. Ja, det er jo holdt lidt almindeligt, men jeg formoder, at det er Tanken — det er blevet støttet ved de Udtalelser, der ere komne frem her i Dag —, at man skal undersøge de forskellige Ideer, der ere komne frem for Offentligheden, Spørgsmaalet om Henry George og hans Teori, og i Forbindelse dermed staar Spørgsmaalet om offentligt Fæste, som man kalder det, et Spørgsmaal af den allerstørste Interesse, thi det staar i bestemt Modstætning til, hvad der hidtil har været godt Latin. Jeg mindes fra mine første politiske Aar, da Monrad holdt sin store Tale, at han hævdede, at det, vi skulde arbejde for, var: fri Jord i fri Mands frie Haand. Det har jo været den ledende Tanke her i Landet i halvandet Hundrede Aar, og det er Gennemførelsen af dette Princip, der har gjort Danmark og dets Landbrug rigt. Nu er der et gammelt Ord, der siger, at en Idé lever kun i hundrede Aar. Nu er maaske denne Idé udlevet, maaske vi nu skulle vende om og vende om til det gamle. Det gaar jo saa tidt og mange Forhold saaledes, at man vender Bøtten. Det, man vil indføre her nu, offentligt Fæste, er heller ikke ukendt her i Landet, for det var det Princip, man havde her før Frederik den 3dies Tid. Da var Forholdet det, at Staten og det offentlige ejede over Halvdelen af Landets Jord, og denne Jord blev benyttet netop i denne Form: offentligt Fæste, som man kalder det. Nu er det jo muligt, at Forholdet er forandret, at det, der den Gang havde overlevet sig selv, nu igen er frisk og passer til de nuværende Forhold. Det tør jeg ikke benægte, og jeg skal indrømme, at medens Selvejet har bragt uhyre stor Fordel, navnlig har gjort Landet rigt og bragt Landbruget frem, har det ogsaa medført Ulemper og i social Henseende visse Betænkeligheder — der er jo det store Husmandsspørgsmaal — saa jeg finder det ogsaa betimeligt og rigtigt, at man tager dette Spørgsmaal op. Og der

synes mig saa meget mere Anledning dertil, som det var heldigt, om disse, om jeg saa maa sige, taagede og fantastiske Forestillinger, som nu gaa omkring i Landet i Aviser og Smaaapjecer, en Gang kunde blive dragne frem til rolig og autoritativ Undersøgelse.

Jeg vil altsaa anbefale, at vi følge det Program, som her er fremlagt, og jeg maa for mit Vedkommende sige den højtærede Landbrugsminister Tak, fordi han har givet den lovgivende Magt Lejlighed til at tage disse Spørgsmaal under Overvejelse.

Landbrugsministeren (*Anders Nielsen*):

Den Forventning, hvormed jeg gik herop i det høje Ting med dette Forslag, er ikke bleven skuffet. Jeg har al Anledning til at være tilfreds med den Modtagelse, det har faaet. Det har mødt Forstaaelse. Man er enig med mig i dette, at her opstilles ikke et Program i Ordets almindelige Forstand for det Arbejde, der skal gøres, men en Ramme med Angivelse af Genstande indenfor Rammen. Rammen er vid, og Behandlingen af Genstandene er fri. For saa vidt kan man godt som det ærede 10de kongevalgte Medlem (Falbe-Hansen) kalde det et Program, som det angiver bestemte Forhold, Kommissionen skal beskæftige sig med. Men det er altsaa ikke noget Program i den Forstand, at der angives nogen bestemt Retning, hvori der skal arbejdes. Nej, det er Kommissionen, der skaber Programmet — i denne Betydning af Ordet — ud af sin Behandling af de Problemer, som Lovgivningsmagten her fastslaar som Genstandene for dens Arbejde. Det er det, der glæder mig saa overordentlig, at denne Forstaaelse raader i alle Partier og Grupper i dette høje Ting ligesom i det andet. Det ærede 4de Medlem for 10de Kreds (Ravn) har ganske Ret i, at det i og for sig ikke er særlig tillokkende at komme med Forslag om en Kommission. Det er derfor en saa meget des større Tilfredsstillelse, at denne nye Kommission møder saa megen Venlighed. Jeg stolede paa, at Venligheden var til Stede, at Forstaaelsen var til Stede; derfor har jeg dristet mig til at komme med Forslaget.

Det ærede 6te Medlem for 2den Kreds (Piper) dvælede navnlig, i almindelige Vendinger, ved Loven om Oprettelsen af Husmandsbrug og syntes i hvert Fald delvis mindre tilfreds med dens Virkninger. Nogen bestemt formuleret Kritik gav det ærede Medlem ikke, og jeg skal derfor ikke tage det Spørgsmaal op. Selvfølgelig kan denne Lov ved den Maade, hvorpaa den føres ud, og navnlig derved, at der er adskillige Mænd,